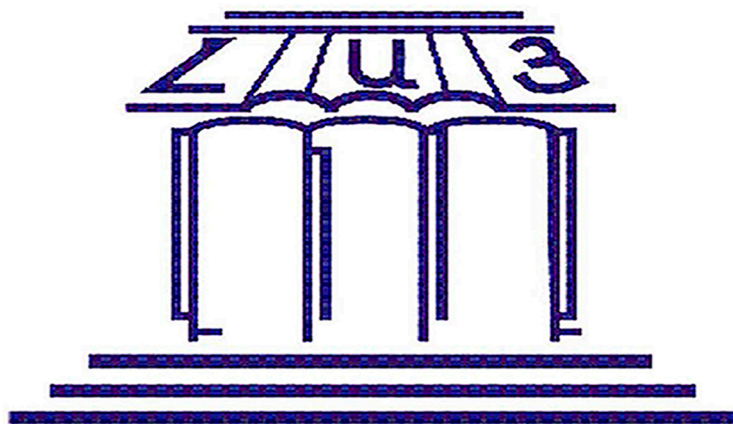

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1853

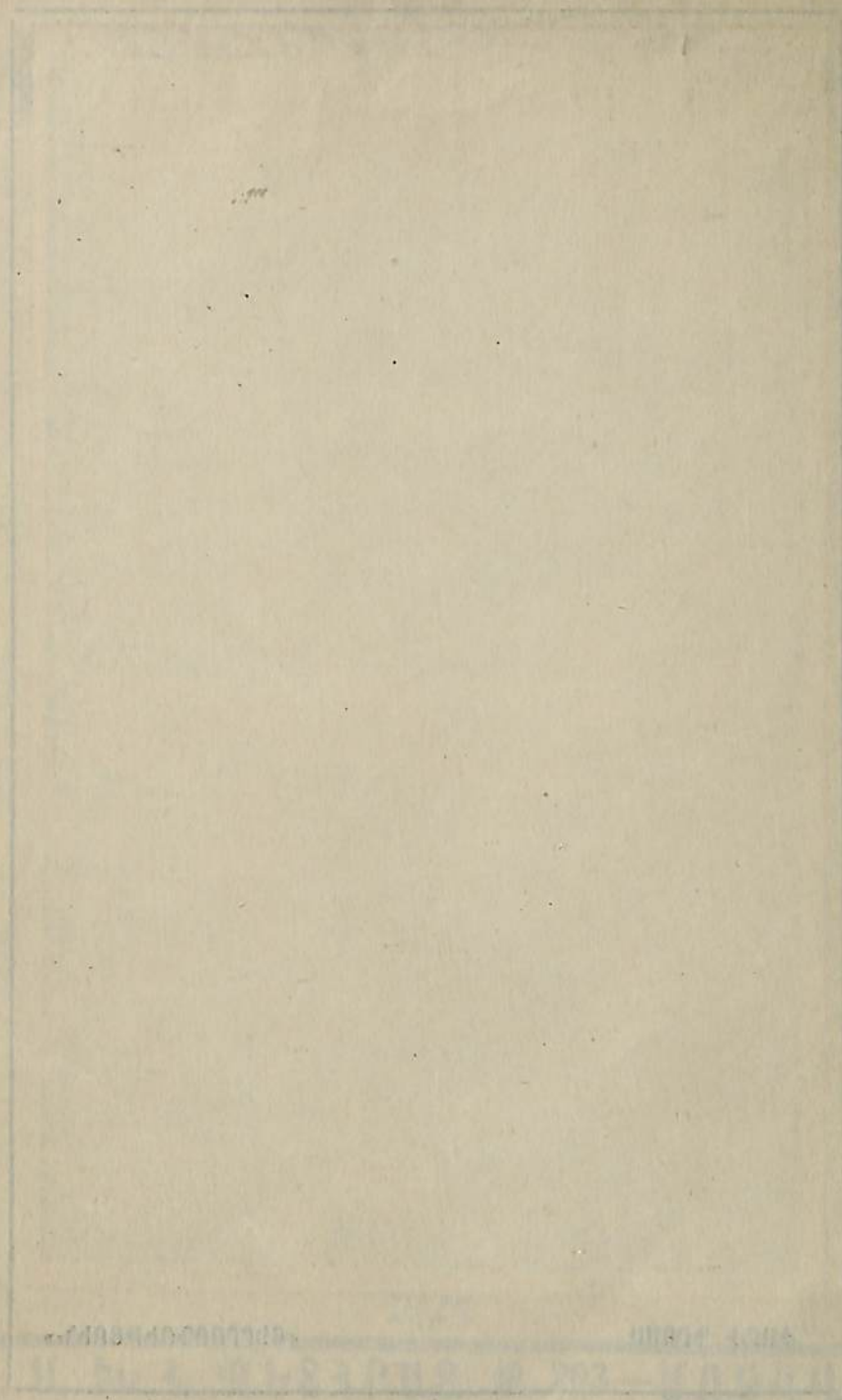
344

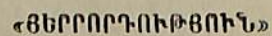

741

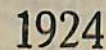
Հ-15

21 OCT 2010

$$\frac{741}{2-15}$$

ԿԱՐՈՂ ՀԱԼԱԲՅԱՆԻ

Հ. Ս. Խ. Հ. ՊԵՏՀՐԱՏ № 203—ՄՈՍԿՎԱ

29.05.2013

1853

ՅԵՐԿՈՒ ԽՈՍ.Է ՆԿԱՐԶԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱՅԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԻԹՈՎ

Հայ գրականությունը պատկերող արվեստի վերաբերյալ
չափազանց աղքատ ե յեղել մինչեւ այժմ: Վոչ միայն Յեվրո-
պայի յեւ Ռուսաստանի, այլեւ հայ պատկերող արվեստագետ-
ների գործերը տակավին հրատարակված չեն, մինչդեռ նման
գրականության պահանջը զգալի յե դարձել: Այդ պահանջից յեւ-
նեւ Պետհրատի Մոսկվայի Բաժանմունքը ձեռնարկել ե առա-
օին հերթին նկարչական սերիայի հրատարակության:

Այս սերիան կազմված ե լինելու արդի յեւ կլասիկ նկա-
րիչների լավագույն գործերից, ամփոփված առանձին գրքույկնե-
րի մեջ: Հրատարակությունները կրելու յեն հանրամատչելի
ընույթ:

Հ.Ս.Խ.Հ. ՊԵՏՀՐԱՏԻ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆ.Է

1073
45

ԺՈՐԺ ԳՐՈՍՍ

Իմպերիալիստական պատերազմ, հեղափոխություն, քաղաքական ցնցումներ—ահա այն միջավայրը, վորի ծնունդն է ժորժ Գրոսսը:

Մինչդեռ Յեվրոպայում, Ամերիկայում և Ռուսաստանում նկարիչների ամբողջ բանակներ շարունակում են մնալ բուրժուական կուլտուրայի կույր գործիքներ, գեղարվեստի «սուրբ տաճարի» սպասավորներ, ժորժ Գրոսսը, անցնելով հեղափոխական պրոլետարիատի կողմը՝ իր արվեստը տրամադրեց նրան ու դարձավ պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը կազմակերպողներից մեկը:

Գրոսսի համար արվեստով զբաղվելը ինքնանպատակ գործ չէ. նա հասկացել է այն ճշմարտությունը, վոր քաղաքական

ցնցումներն ու պայքարն այս մեծ որերին հանցանք ե մնալ ապագասակարգային, պասսիվ արվեստի քուրմ. նա գիտակցել է, վոր այժմ կարելի չէ լինել կամ մեռնող բուրժուազիայի կամ պայքարող պրոլետարիատի կողմը և արվեստն ել տրամադրել մեկի կամ մյուսի դասակարգային շահերին:

«Ներկայումս գեղարվեստը բացարձակապես յերկրորդական բան է» — ասում է Գրոսսը իր նկարների առթիվ գրված հոդվածում. — «Նա, ով ցանկութուն ունի նայել իր մեծ մասամբ անհատականորեն դրված արվեստանոցից այն կողմը — կխոստովանի այդ: Այնուամենայնիվ գեղարվեստը մի գործ է, վոր լիակատար գիտակցութուն է պահանջում նրանով զբաղվողից: Ամենևին միևնույնը չէ, թե ով ես դու այս արտադրության մեջ, ի՞նչ վերաբերմունք ունես դեպի այն պրորբեմը, վորի անունն է մասսա — վորը հասկացողի համար դադարել է արդեն պրորբեմ լինելուց: Շահագործողների կողմից ես, թե մասսայի, վորն արդեն ձգտում է քերթել այդ շահագործողների կաշին»:

Այս տողերը մեզ պարզում են, թե վորքան առողջ, համարձակ ու գիտակցորեն է մոտենում Գրոսսը իր արվեստին և ինչ խնդիրներ է դնում նրա առջև:

Յեվ հասկանալի չէ, թե ինչու բուրժուազիան ամեն կերպ աշխատում է մեկուսացնել Գրոսսին:

Բերենք մի փաստ, վորը պարզ ցույց է տալիս, թե իրոք ինչ միջոցների յեն դիմում Գրոսսի թշնամիները՝ անվտանգ դարձնելու նրան իրենց համար: Ալբերտ Քինը իր «Ժորժ Գրոսսը վորպես հեղափոխական նկարիչ» հոդվածում գրում է. «Իեռ անցյալ տարի, յերբ նոր եր սկսվել Ռուրի ոկուպացիան Գերմանիայում, ազգայնական մի կազմակերպութուն դիմում է Գրոսսին իրենց հաշվով մեկնել Ռուր «Ֆրանսիական ոկուպացիայի արհավիրքները» նկարելու համար: Այսպիսի, իրոք, սատանայական ծրագրով ազգայնական վոհմակը ցանկանում եր անփաս դարձնել նկարչին՝ նրա ուղարկութունն ուղղելով

դեպի ազգայնական նպատակները: Մոմենտը հարմար եր ընտրված. անհաստատ մարդու աչքին Փրանսիական իմպերիալիստների քաջագործությունները թերևս աննկատելի դարձնելին յերկրի ներքին իմպերիալիստների քաջագործությունները: Բայց Գրոսսը ամբողջ այդ զբաղությունը հրապարակ հանեց «Rote Fahne» (կոմունիստական որգան) թերթի եջերում, հայտարարելով, վոր դեռևս նկարելու համար ինքը նյութեր չատունի, թեկուզ Բավարիայում (վորտեղ այն ժամանակ հակահեղափոխությունն ու սպիտակ տերրորն եր իշխում, — Կ.Հ.) և վոր ինքը չի ցանկանում ծառայել ազգայնական վոհմակի նրպատակներին»:

Իր նկարների յերեք ժողովածուների մեջ, 1. Տիրող դասակարգի դեմքը, 2. Մենք դեռ հաշիվ կտեսնենք, 3. Սա չէ մարդը, — Գրոսսը տալիս է այժմյան քայքայվող Յեվրոպայի դեմքը, մերկացնում բուրժուական քաղաքական գործիչներին, տալիս պրոլետարիատի դժվարին կյանքն ու պայքարը:

Գրոսսը իր նկարներում անողոր է. նա իրերի վրայից պոկում է բոլոր դիմակները, շղարշները, մերկացնում բուրժուական բարքերն ու ցուցադրում դիտողի առաջ իրերը իրենց իսկական տեսքով: Կապիտալիստներ խողային դնչերով, բանկիրներ հաստ պարանոցներով, ծախված ինտելիգենտներ, պոռնիկներ, հաշմանդամներ, զեխություն, ընկած բարքեր, և այդ բոլորի կողքին ծայրահեղ չքավորություն. այս ամենը կազմում են Գրոսսի նկարների նյութը:

Նրա նկարների մոտով անկարելի չէ անտարբերությամբ անցնել. նրանք հուզում են դիտողին, ստիպում են նրան մտածել ու հասկանալ շրջապատը, քաղաքական յերևույթները:

Գրոսսի գործերը մեծ մասամբ իլյուստրացիաներ են, կամ քաղաքական մի վորևե դեպքի առթիվ արված նկարներ: Չնայած դրան, նրանք ժամանակի ընթացքում չեն կորցնում իրենց արժեքն ու թարմությունը, վորովհետև Գրոսսը կարողանում է իր շրջապատը տեսնել, գտնել ամեն ինչի մեջ նրա

եյական կողմը ու տաղանդավոր կերպով դրսևւորել այն:

Գրոսսը վոչ միայն նյութերի ընտրութեան, այլ և արվեստի մեջ հեղափոխական ե: Նա վերաբեր քաղաքական նկարիչ նախ և առաջ աշխատում ե հասկանալի լինել բոլորին: Այդ պատճառով ել նրա նկարները կարիք չեն զգում բացատրութեան, նրանք առաջին հայացքից հասկանալի յեն: «Յես նորից փորձում եմ տալ աշխարհի ծայրահեղ ռեալիստական պատկերացումը—ասում ե Գրոսսը—յես ձգտում եմ հասկանալի լինել ամենքին, առանց անխուսափելի «խորութեան», ուր անհնարին ե մտնել առանց ջրասուզային հագուստի, վորը լի յե մոգական սուտով ու մետաֆիզիկայով... Դրվում ե կոնտրոլ գծի և ֆորմայի վրա: Խնդիրն այն չե, վոր եքսպրեսիոնիստական պատառներ կպցնել կտավի վրա: Խնթեներական գծագրութեան առարկայութեանն ու պարզութեանն ավելի ուսուցանող են, քան մետաֆիզիկայի ու սրբազան եքստազի անկոնտրոլ պոռոտախոսութեանը»:

Անփորձ դիտողին Գրոսսի նկարները սկզբում կարող են թվալ մանկական, բայց իրոք նրանց արվեստը կատարյալ ե ու խորը մշակված: Գրոսսը ոգտվում ե անցած գեղարվեստի տեխնիկայի բոլոր միջոցներից. նրա նկարներում մենք տեսնում ենք Վինցենտ Վան-Գոգի դինամիկան, շարժումը, Պիկասսոյի նկարների եքսպրեսիան ու կոմպոզիցիան, Կանդինսկու գրաֆիկ գծի հարստութեանն և ուժը:

Գրոսսի նկարներում ամեն մի գիծ բղխում ե անհրաժեշտութեանից, նրա բոլոր նկարները կոնստրուկտիվ են, պարզ ու համոզեցուցիչ: Նրա նկարներում անկարելի յե գտնել ավելորդ մի գիծ կամ առարկա, ամեն ինչ կատարում ե իր դերը:

Նա ժխտում ե գույնը իր նկարներում, վորովհետև նրանով զբաղվելը դանդաղեցնում ե աշխատանքի պրոցեսը: Ազիտատոր Գրոսսը, վորը ապրում ե մեր տենդոտ ժամանակաշրջանում, յերբ կյանքը ընթանում ե արագագույն տեմպով ու

պետք ե պատասխանել քաղաքական առորյա հրատապ խնդիրներին, ժամանակ չունի բնութեան և յերևույթների գունային կողմը ուսումնասիրելու. գրաֆիկ գիծը ամենից նպատակահարմարն ե և արտահայտութեան միջոցներից ամենամասայականը:

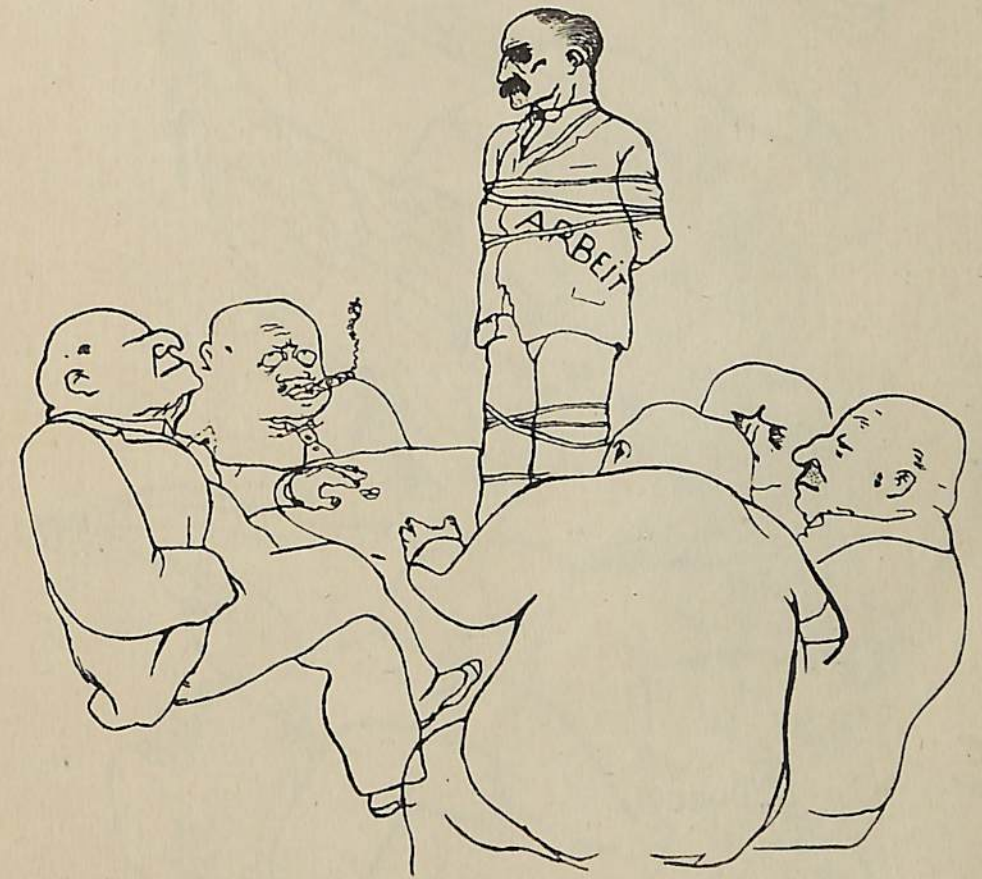
Գրոսսը դիտող ե. նա մանրամասնորեն ուսումնասիրում ե իրեն շրջապատող մարդկանց դեմքերը, հագուստը, շարժումներն ու սովորութեանները, իսկ նկարներում տալիս ե դրանց կվինտեսենցիան ժլատ, բայց արտահայտիչ գծագրութեամբ:

Յեվ այդ ե պատճառը, վոր վոչ մի դեմք, վոչ մի արտահայտութեան Գրոսսի նկարներում չի կրկնվում, նրա նկարած հարյուրավոր բուրժուաները արտաքինով իրար նման չեն:

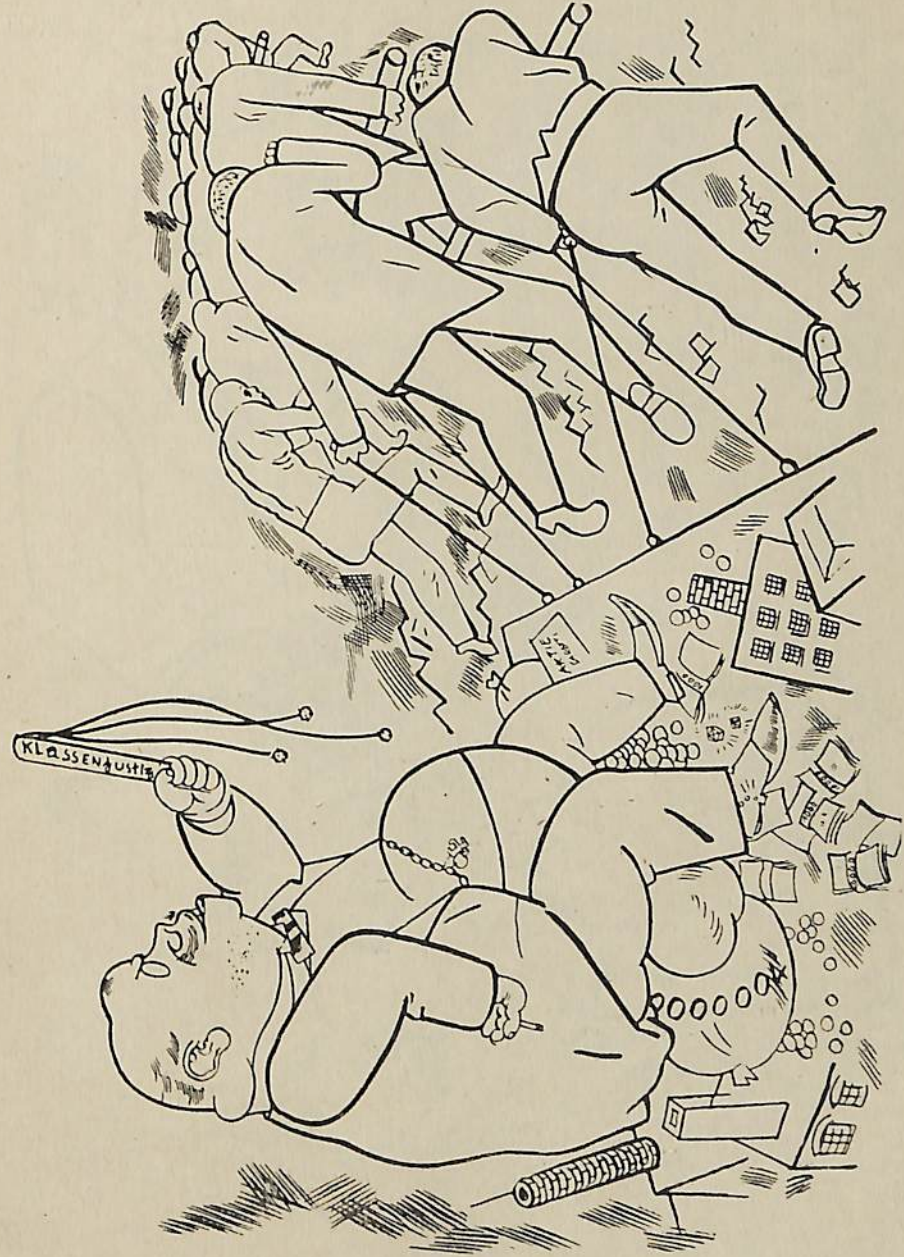
Գրոսսի սուր դիտողութեանը նրա առավելութեաններից գերազանցն ե:

Գրոսսի նկարներում կոմպոզիցիան նույնպես շատ բնորոշ ե. նա այնպես ե դասավորում իր գծերը, վոր դիտողի աչքից և վոչ մի իր նկարի մեջ անուշադրութեան չի մատնվում, իսկ վոր գլխավորն ե, տպավորութեանը ուժեղացնելու համար ըստեղծում ե զարմանալի կոնտրաստներ ու դարձնում նկարը՝ բովանդակալի և ազդու:

Ժորժ Գրոսսը ժամանակակից ուժեղ նկարիչներից միակն ե, վոր կարողացավ հրաժարվել բուրժուական ֆորմալ շկոլայից ու իր արվեստի բարձր տեխնիկան կիրառել հեղափոխական նկարչութեան մեջ: Գրոսսը իր ստեղծագործութեամբ բացեց այժմյան նկարիչների համար ֆորմալ շկոլայից ազատագրման լայն ուղիներ: Յեվ Ս.Ս.Ն. Միութեան նկարիչները շատ բան ունեն սովորելու Գրոսսից: Ահա թե ինչու մեզ համար Գրոսսը դառնում ե կրկնակի հետաքրքիր նկարիչ:

ԿԱՇԿԱՆԴԻՎԱԾ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

1073
45

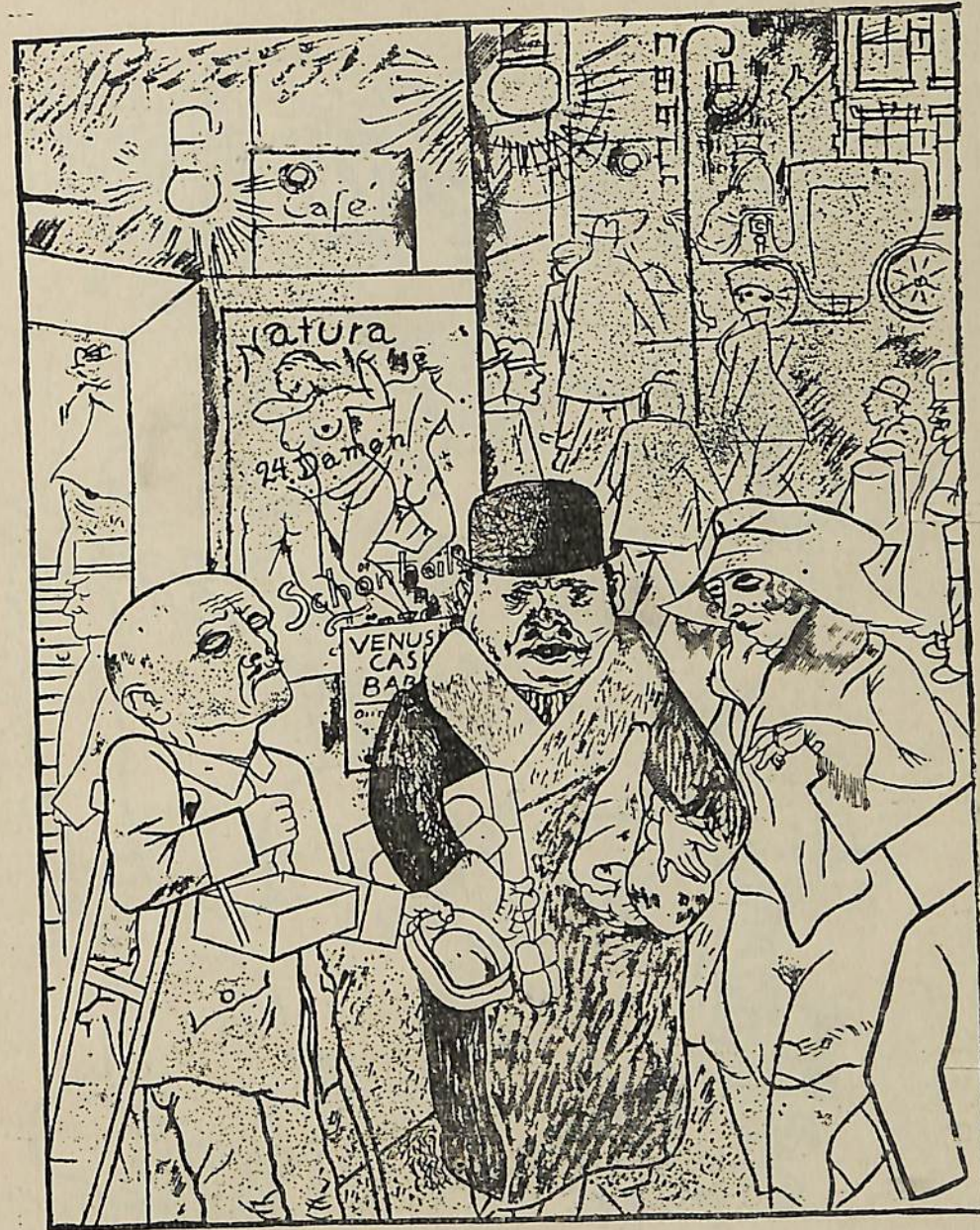

ՏԻՐՈՂ ԱՎԱԶԱԿՆԵՐ

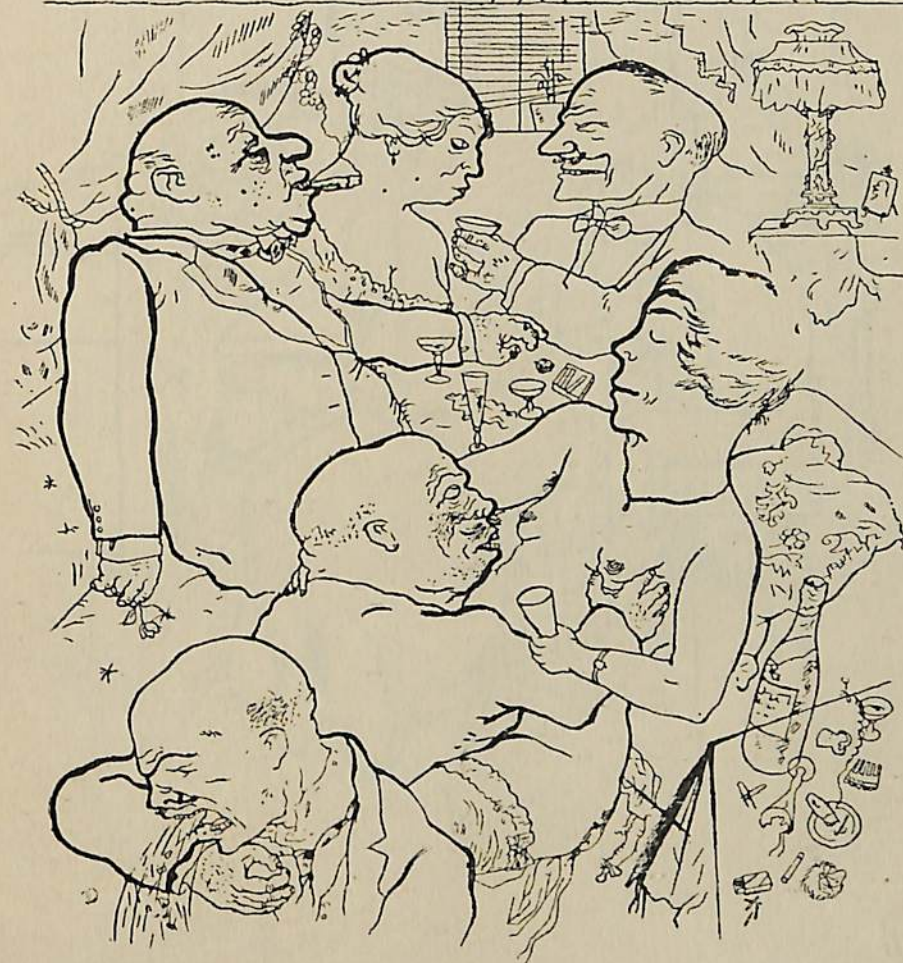
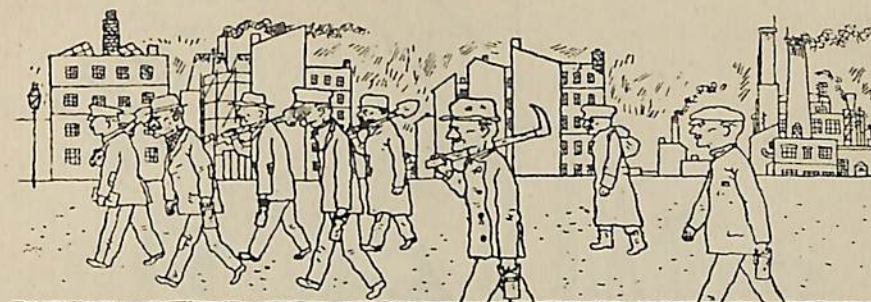

010 162 8468 90560206

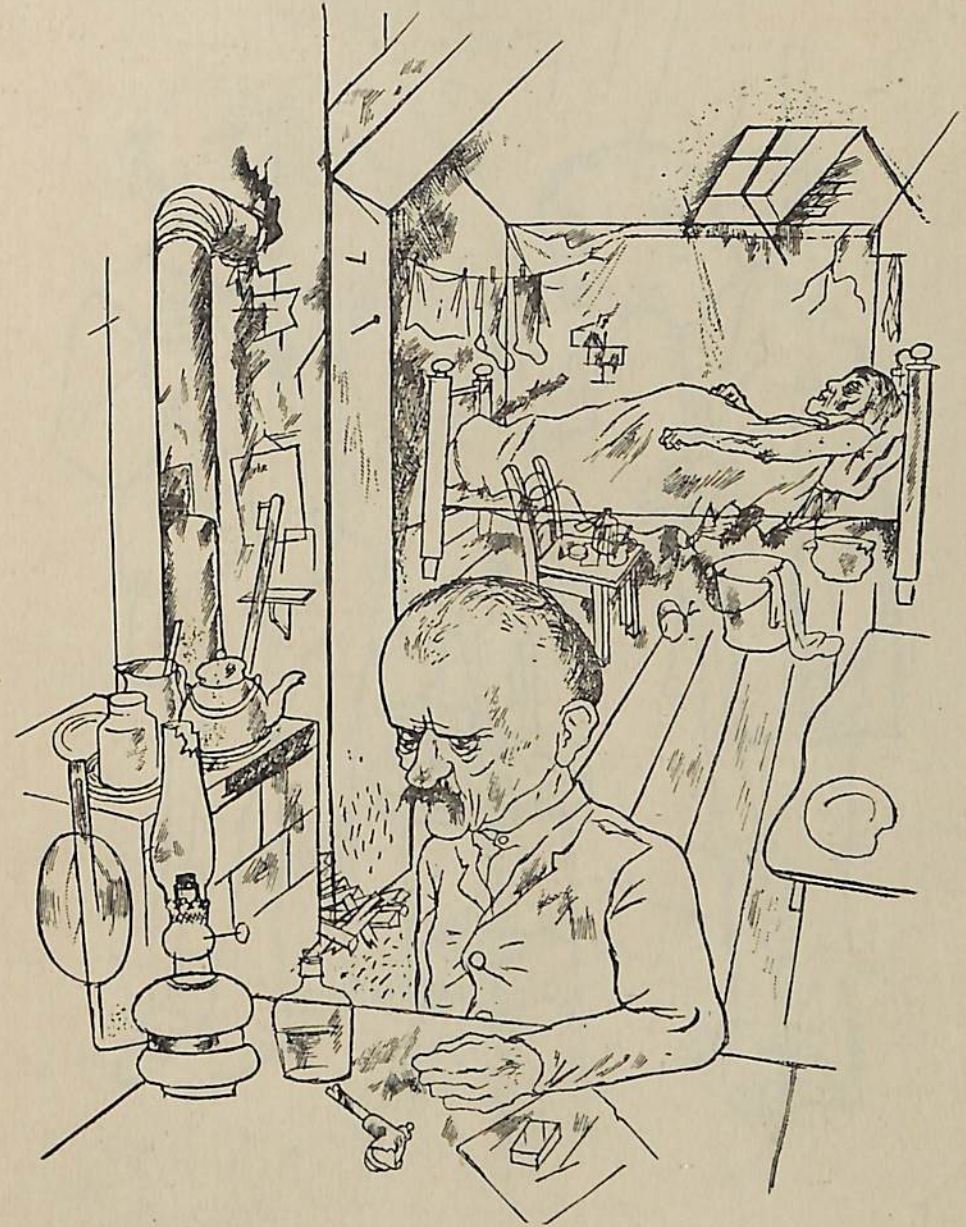
ՓՈՂՈՑՈՒՄ

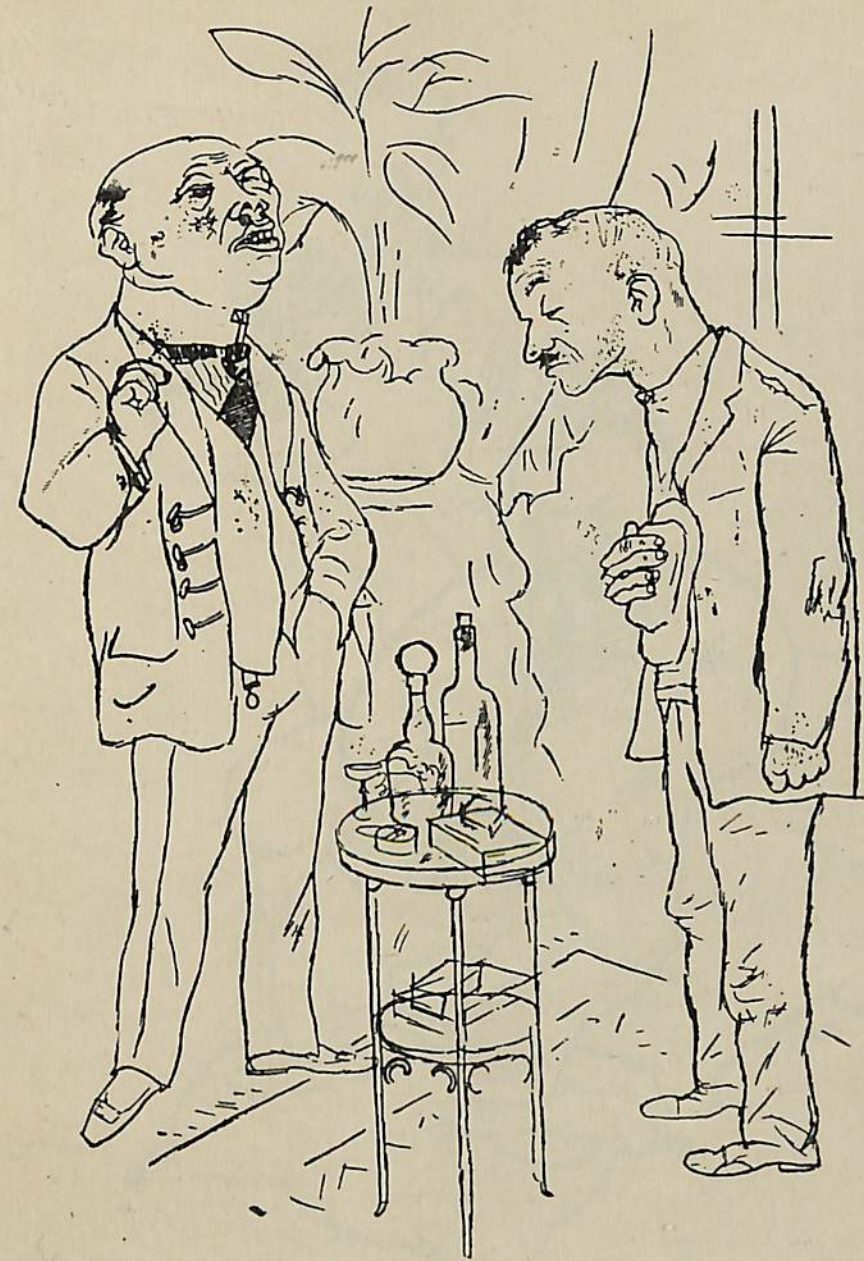
ԼՈՒՍԱԲԱՅԻՆ

ԹՇՎԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

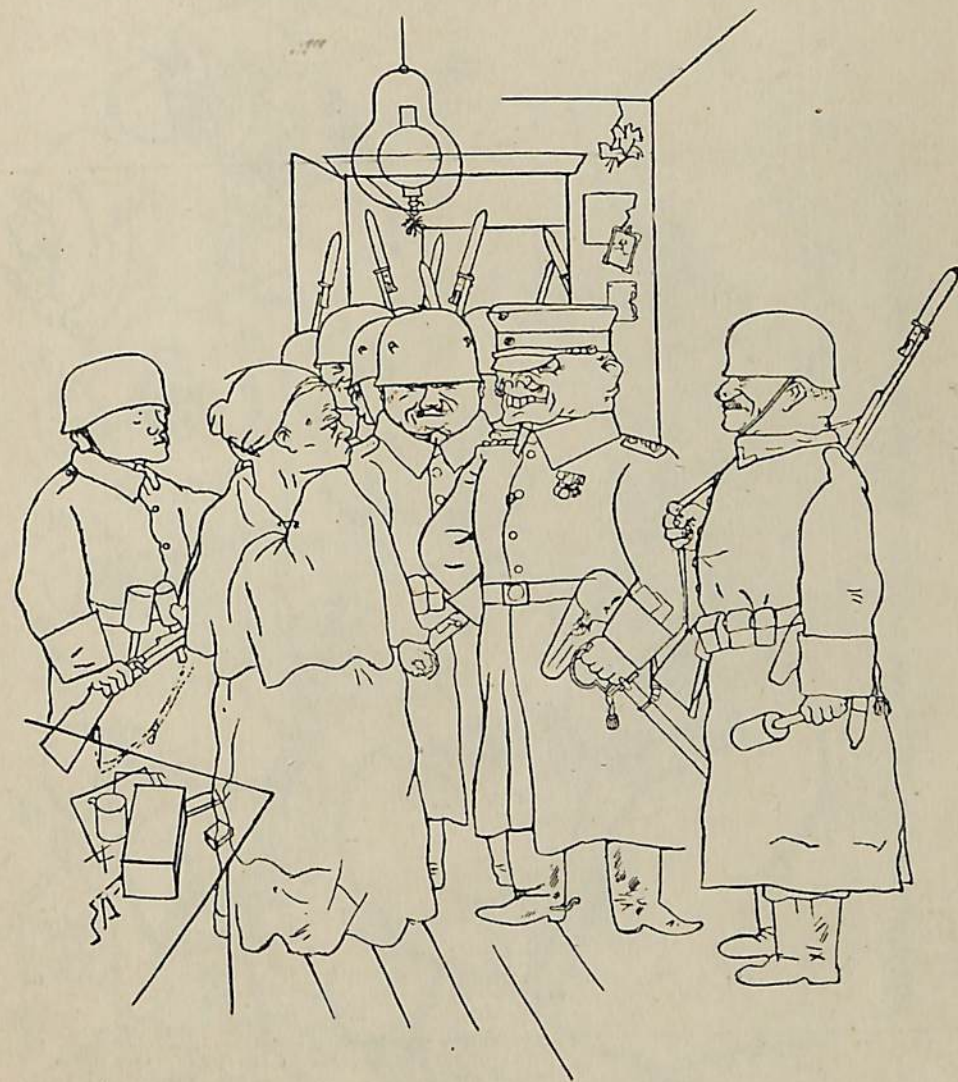
ԲԱՆՎՈՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

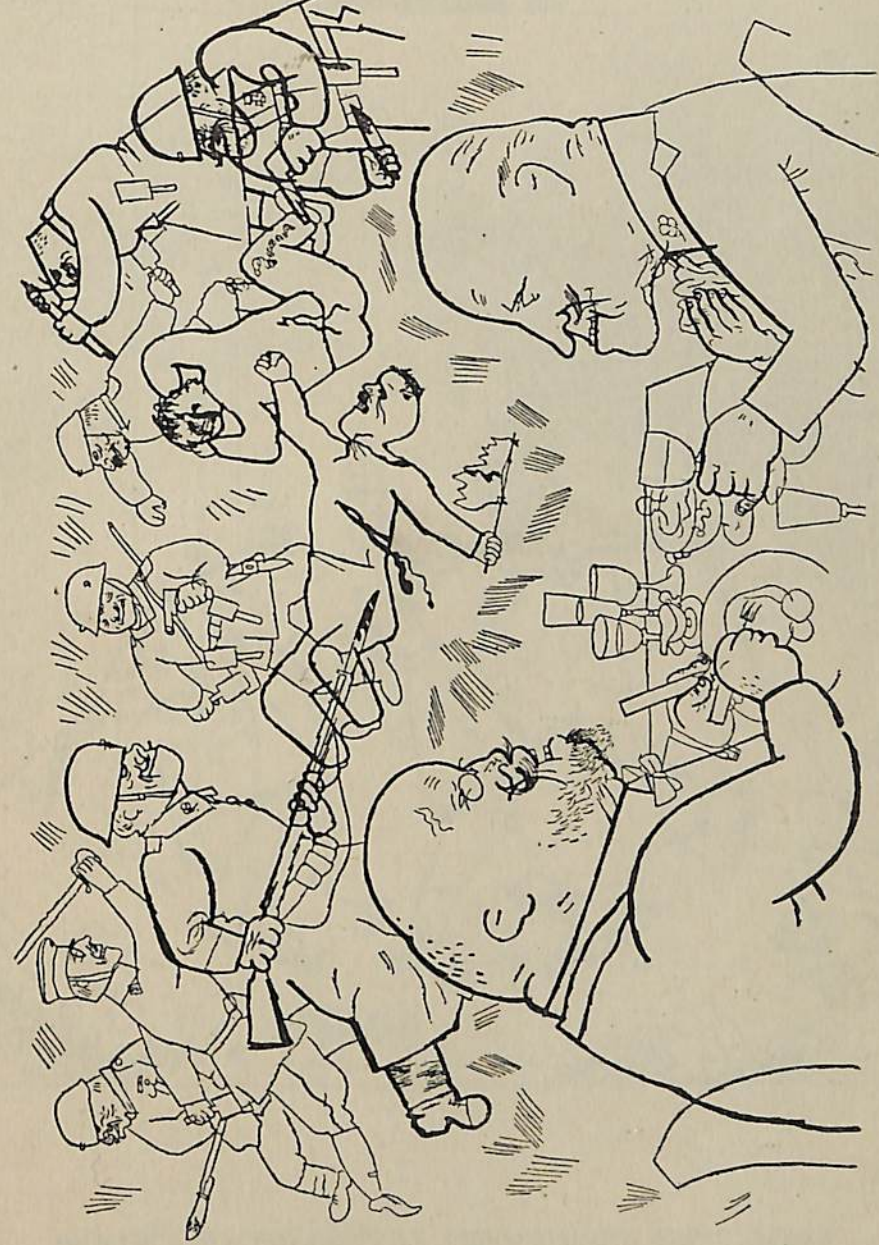
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻ ԿԱԲԻՆԵՏՈՒՄ

ՄԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻ ԿՅՈՆՔԻՑ

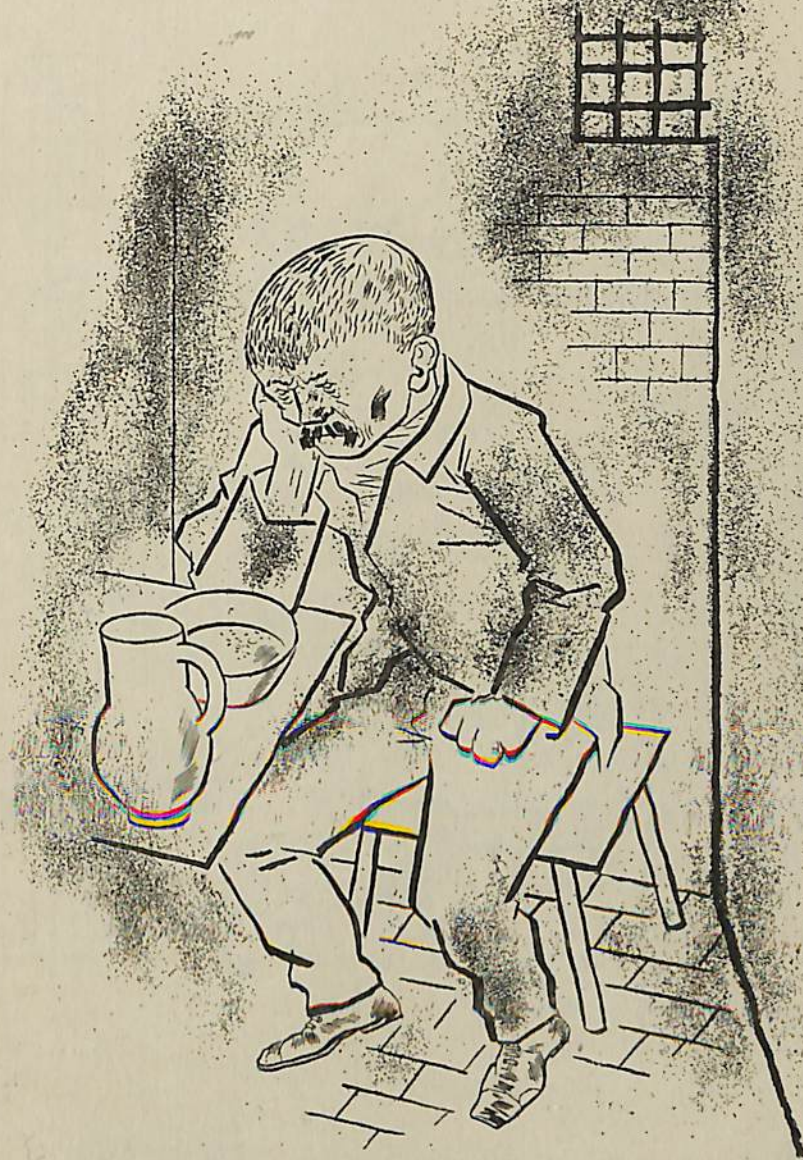
ԽՈՒՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

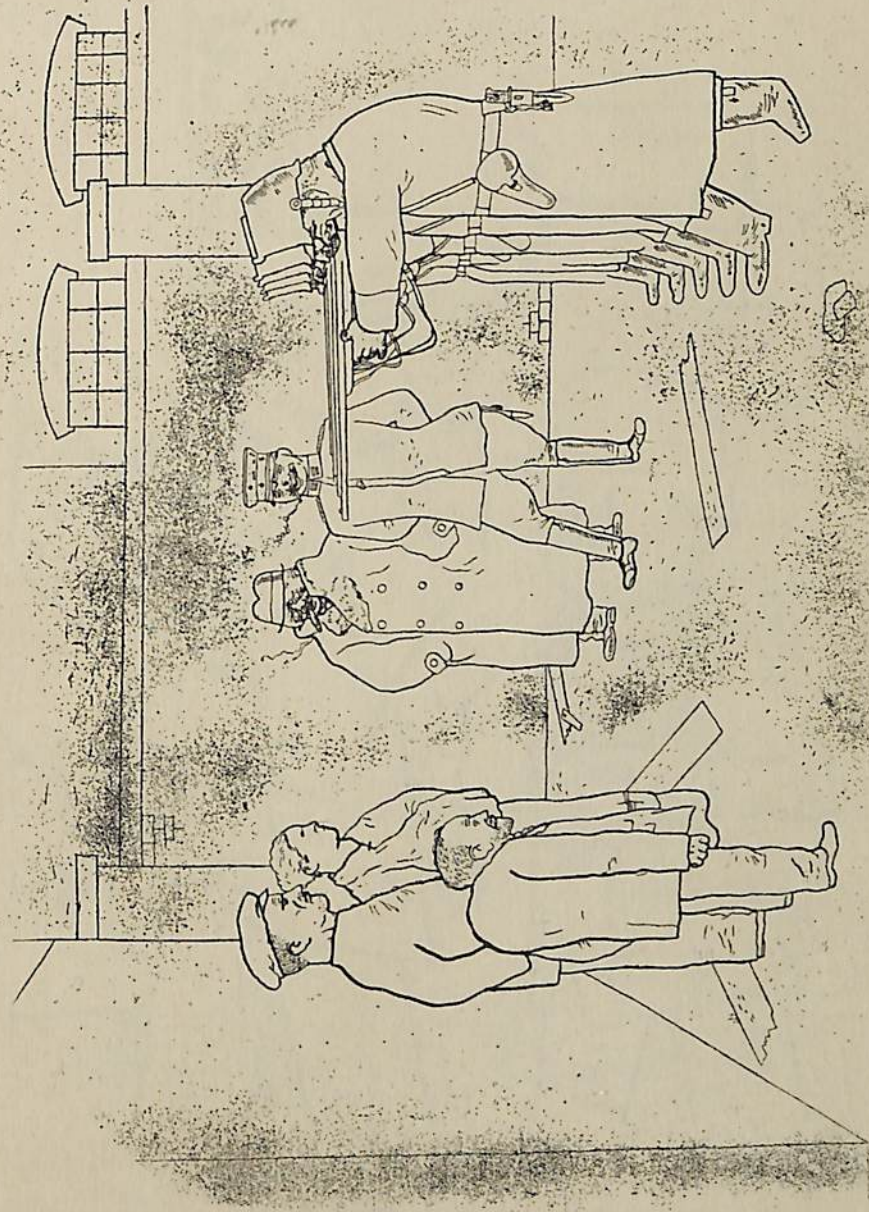
ԿՈՄԱՆԴԱՆԵՐՆԵՐ ԸՆԿՆՈՒՄ ԵՆ, ԻՍԿ ՎԱՅՈՒՏՈՒՆ ԿԱՆԳՆԱՆ Ե

ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՍԱՆՍՈՐԻԱՆ ԲՈՒԲՈՒԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՐԱ

ՄԻՐՆԼԻ ՀԱՅՐԵՆԻՒՔ, ԱՅՃԱՐ ՀԱՆՔԻՍ ՄՆԱ

ԿՈՄՈՒՆԻՉՄԻ ՀԱՄԱՐ

ՆԿԱՐԶԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱ

ԼՈՒՑՍ Ե ՏԵՍԵԼ

1. ԺՈՐԺ ԳՐՈՍՍ

ՏԵՔՍ
ԿԱՐՈ ՀԱՂԱԲՑԱՆԻ

ՏՊԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ

2. ՖՐԱՆՍԻՍԿՈ ԳՈՅԻԱ

ՏԵՔՍ
Մ. ՄԱԶՄԱՆՅԱՆԻ

3. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐՅԱՆ

ՏԵՔՍ
Ա. ԿԱՐԻՆՅԱՆԻ

ՊԱՏՐԱՍՏՎՈՒՄ ԵՆ

4. ՀՈՆՈՐԵ ԴՈՄԻՅԵ

ՏԵՔՍ
Մ. ՄԱԶՄԱՆՅԱՆԻ

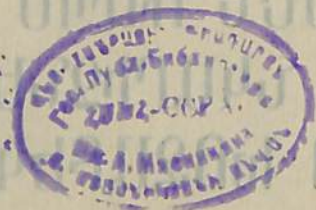
5. ՖԵԼԻՍԵՆ ՌՈՊՍ

ՏԵՔՍ
ԿԱՐՈ ՀԱՂԱԲՑԱՆԻ

6. ՌՈՒՍ ՆԿԱՐԻԶՆԵՐ

7. ՎԱՆՈ ԽՈԶԱԲԵԿՅԱՆ

ՏԵՔՍ
ԿԱՐՈ ՀԱՂԱԲՑԱՆԻ

Մոսկ. Օդ. Госиздата ССР. Армении 3-я Типография, Армянск. пер., 2.
Главлит № 30271. Тираж 1000.

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0296953

165